

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre.....	16 kor.
Negyedévre.....	4 "
Helyben hához hordva:	
Egész évre.....	20 kor.
Negyedévre.....	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre.....	24 kor.
Negyedévre.....	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 7.

Itt a munkaidő.

(J.) Közelednek a munka napjai a nyári pihenő után. Az iskolák kapui már megnyitottak, a diáksereg már bevonult; pár hét még s közel három hónapi vakációzás után ismét összeül a törvényhozás is. A kormány tagjai, ha ugyan a kormány vakációzását pihenőnek lehet nevezni, hisz minisztereink nyaralása csupán annyiból állott, hogy a hét pár napját falun töltötték és ott dolgoztak s hogy audienciát nem adtak, már a jövő héten abbahagyják pihenőjüket s Ausztriával a kiegyezés tárgyalását ismét megkezdik. Most a kiegyezés megkötése, ez évek óta vajudó kérdés megoldása, a legfontosabb és a legelső dolog. Nem azért fontos, mert a korona is kívánja, hanem azért, mert a magyar gazdasági érdekek parancsolják sürgősen. Aki nem vak, aki nem él Álomországban, aki nem várja a szájába a sült galambot, az látja és tudja, hogy tovább nem élhetünk abban a bizonytalanságban, abban a gazdasági zűlöttségben, amelyben vagyunk.

A kiegyezés mellett egész halom kérdés vár a megoldásra. Egyike e kérdéseknek sürgősebb és fontosabb a másikkánál. Hogy mindenki tudja, mily kemény

munka vár a kormányra s a koalícióra, csak néhány megoldandó kérdést sorolunk föl. A nemzetiségi kérdést valahogy rendezni kell. A nemzetiségi képviselők az utóbbi időben, mert konciliánsok voltunk irántuk, mert nem háborodtunk föl, imihelyt hetvenkedni kezdtek, tulságos vérszemre kaptak. Viselkedésük ma már türhetetlen. A kormánynak és a törvényhozásnak meg kell találni rá a módot, hogy ezek a szájhősök, ezek a minden áron mártírt játszó uraságok, a szólásszabadság sérelme nélkül megrendszabályoztassanak. A szólásszabadság, éppúgy, mint a sajtószabadság, nem jelent, nem jelenthet libertinizmust, szabadságot, amely tesz, amit akar s nem felelős egyetlen tetteért sem.

Az alkotmány-biztosítékok, a választás reformja, az anyagi befektetések dolga szintén a sürgősen megoldandó kérdések közé tartoznak. A koalíció a felsorolt kérdések megoldását vállalta programjának s állania kell, amit vállalt. Hogy állja, nem csak a politikai erkölcs, de a nemzet becsülete is követeli. Elismerjük, hogy ily fontos, a nemzeti életbe mélyen belevágó, tulság nélkül korszakosoknak mondható kérdések megoldására a jelen viszonyok a lehető legrosszabbak.

Nagyon rossz esztendőnk volt s a kormánynak az államháztartás normális ellátása is nem kevés gondot fog okozni.

Aztán van a koalíciónak kívül és az ország határain belül, a nemzetiségeken kívül is elég nyílt és még több titkos ellensége. Mert a földadat nehéz, mert a viszonyok mostohák, azért sem meghátrálni, sem a ma dolgát holnapra halasztani nem szabad.

A koalíció és csupán a koalíció áll, hogy amit vállalt a koalíciós kormány, az megvalósuljon a viszonyok mostohasága s a számtalan gát ellenére is. De a koalíciónak komolyan kell akarnia és a koalíciónak egy emberként kell támogatni a kormányt földadatai megoldásában. A koalícióban ehelyett, tisztelet a kivételeknek, nyilván a hiúságnak nevezett, velünk született gyarlóság ösztökélésére, untalanul szeccedáló és szeparatistikus hajlamok ütnek föl a fejüket. Más, nyugalmassabb időkben, ez a törekvés nem volna veszedelmes, sőt lehetne áldásos is. Ma azonban olyan az idő, olyanok a viszonyok, hogy nem sokat kell akarni, hanem komolyan kell akarni s amelletten dületlenül megállni, amit akarunk. Nincs jogunk meggyanusítani a koalíció egyetlen pártjának sem a hazafiasságát, sem az önzellenségét. Hogy erős, megvívhatlan falként fog állani a koalíció a kormány mellett, van okunk hinni. Hisz csak az imént is a koalíció ellenségei a koalícióba eket vertek, a koalícióban viszály támadt. A rövid ideig tartó széthúzás, a

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Vőfélységem.

Express levéllel a kezében állított be nemrég a levélhordó hozzám, melyen az én Miklós barátom kezevonását ismertem fel; kibontva a levelet, a következőket olvastam:

»Kedves Barátom!

Azon biztos reményben, hogy kérelmem feltétlenül teljesíteni fogod, felkérek, hogy esküvőmön, mely f. hó 15-ére van tervezve, mint vőfély megjelenni sziveskedjél . . . stb., stb.«

A mulatságnak soha életemben sem voltam ellensége s tudva azt, hogy ezzel még ráadásul örömet is szerzek, habozás nélkül elküldtem a választ, hogy a vőfélységet elfogadom!

Ily előzmények után egy nagy virágdobozzal, amelyben az én ismeretlen, de bizonyára kedves koszorúsányomnak szánt csokrot rej-

tegettem és egy utazó bőrönddel, amely viszont a vőfélység alapkellékeit: Frack-Clack-Lakot és a hozzávalókat foglalta magában; a belényesi vonat indulása előtt pár perccel érkeztem az állomásra, hol podgyászom egy hordár pártfogásába ajánlottam. A hordár jóakarattal biztatott:

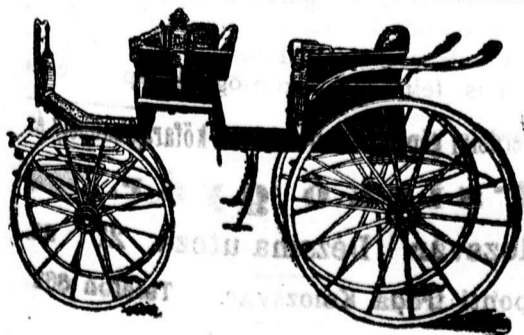
— Kérem, méltóztassék csak nyugodtan beszállani, a podgyászt én majd beadom!

Én követtem a jó tanácsot, mert elvem az, hogy a jó tanácsot meg kell fogadni, bárkitől is eredt légyen az. Rövidesen azonban azt is tapasztaltam, hogy vannak elvek, melyek csütörtököt mondanak, t. i. a vonat rövidesen indult s az én podgyászom, kegyes pártfogójával egyetemben nem volt sehol a láthatáron! Így indultam én el lakodalomra egy szál világos nyári ruhában és esőköpönyeggel, ez pedig, — mint hallottam — a vőfélységre »gyenge stafírung!«

A legelső állomáson Velencén, hol a vonatnak hosszabb tartózkodási ideje van, kiszálltam s az állomásfőnököt megkértem a podgyász

utánküldésére. A főnök első kérdése az volt, hogy hányas volt a hordár száma? Én nyugodtan feleltem: 51. Rövidesen visszajött a válasz, hogy Váradon 51-es hordár nincs! Meg voltam semmisülve. Gondolkozni kezdtem, ha nem 51. a hordár száma, akkor honnét az ördögből vettem én ezt a számot? Hirtelen eszembe jut, hogy a konflisom száma volt 51. De egyben eszembe jutott az is, hogy a famosus hordár sapkáján egy a kilenceshez hasonló számot láttam, de mivel kilences nem volt, így csak 6-os lehetett! Ezen logikus gondolatmenetem eredményét ismét boldogan közöltem a főnökkel, ki azt telefonon bementa Váradnak; nem sokára ismét megjött a válasz, de vigasztalóbb formában: »A 6-os hordár a kérdéses podgyászt behozta az irodába, holnap a podgyászt küldjük!«

Nagy kö esett le szívemről és megkönnyebbülve szálltam vissza a vonatra s ekkor végignézve a már negligébe levő utitársaimon, konstatáltam, hogy huncut meleg van. A kocsifolyosója is tele volt emberrel, csak az eső-

Villanyerőre berendezett kocsigyár Vadász és Grósz Nagyvárad,

Szilágyi Dezső-utca 6.
Helybeli és vidéki TELEFON: 445.

Ajánlják elsőrangú gyártmányu kocsijaikat, melyekből állandóan dus raktárt tartanak. Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve küldetik.

dicsharmónia azonban szorosabb egységnek, teljes harmóniának adott helyet. Hisszük, hogy a koalíció komolyan veszi, amit vállalt s hogy körömszakadtáig fog harcolni programja megvalósításáért. Nema tesszük fel a koalíció egyetlen tagjáról sem, hogy vezérségre vágnék, hogy ne tudna közlegény lenni akkor, amidőn győzelmünket éppen a derék, kötelességtudó, önfeláldozó közlegények döntik el.

Ebben a tudatban és hitben, bár a viszonyok szokatlanul mostohák, hittel és bizalommal nézünk az új ülészek elé. Ha mindenki megteszi kötelességét és lélekkel teszi meg, bármily kemény és egyenlőtlen a tusa, amelyet vivnünk kell, a győzelem a miénk!

A városi kislakások építése.

— Lukács Ödön tanácsnok értekezése és javaslata. —

Az összes szőnyegen levő szociális kérdések egyik legfontosabbja a szegény embereknek lakás kérdése.

Mindenféle tanakodnak a módok felett, miként lehetne olcsón és célszerűen megfelelő munkáslakásokat létesíteni.

Pedig ma már nemcsak munkás lakásokra, mint inkább egészséges, jó kislakásokra van szükség, amelyet a szegény ember, munkás kishivatalnok, kisiparos, stb. igénybe vehessen, mert a mai viszonyok mellett a kisjövedelmű ember nem képes megfizetni a háztulajdonosok által telcsigázott magas házbéreket.

A polgármesterek e hónapban Pécsen tartandó kongresszusát is foglalkoztatja ez a kérdés, még pedig közeli vonatkozással reánk, amennyiben Lukács Ödön Nagyvárad város adóügyi tanácsnoka értekezik a városi kislakások építéséről.

A nagyszabású értekezés széles alapon, nagy körültekintéssel, gondos tanulmány alapján öleli fel a kérdést s történeti sorrendben foglalkozik mindazon mozzanatokkal, amik e fontos kérdésben úgy külföldön, mint hazánkban észlelhetők.

A mai társadalmi betegség egyik oka a rossz lakáviszonyokban is keresendő s ezt nemcsak a munkáviszonyok, hanem főleg a tulhajtott telekspekuláció okozzák.

A dolgok mélyére látó logikával mutat rá, hogy ma a legtöbb házat spekulációból építik az építők, igen sokszor kölcsönből s alig készül el a ház, már eladó, még pedig nyereségre. Természetesen az így drágán vásárolt házakban a lakások árát méreg drágára csapják fel, hogy jövedelmet tudjanak produkálni.

Érdekesen fejtegeti a mostani tulzsfolt lakások káros hatását a közegészségre és a közerkölcse. Részletesen foglalkozik a budapesti lakásmizériákkal, amelyek részben már a vidéki városokban is feltalálhatók. Külön fejezetben fejtegeti a lakásnyomort, amely valószínűleg a tüdővésznek, szaporítja a gyermekhalandóságot, s így lerontván a kedvező születési arányszámot, akadályozza a népgyarapodását.

Hosszas fejtegetésben tárja elénk, hogy a lakáviszonyok javítására minő intézkedéseket tettek eddig külföldön a munkaadók, a társadalom, a városok és az állam s arra a konklúzióra jut, hogy a mezőgazdasági munkásokról szóló törvény nálunk is aktuálissá tette az ipari munkáslakások, illetve kis lakások kérdését s e téren már nem maradhatunk soká tétlenek.

A városoknak a lakástelügyeletet szervezniük kell s ellenőrizni kell a lakások egészségügyi viszonyait s az összes ki nem adott lakások nyilvántartására kell kiterjeszkedni.

A tisztés magán vállalkozás teljesen visszavonul a kis lakások építésétől, mert nem látják a befektetett tőke kamatait szolid kezelés mellett biztosítva. Ezért gondoskodni kell kedvezmények nyújtásával az ily építkezésekhez a kedvet felkelteni. Elő lehet ezt társadalmi uton is mozdítani, de ha másként nem lehet, a városoknak maguknak kell az építés munkájához fogni.

A legszelebb körben bizonyára elismeréssel találkozó kiváló fontosságú értekezés be-

fejező részét s a kongresszus elé terjesztendő javaslatot a következőkben adjuk.

Mindeme tevékenységünknel pedig az államnak segítségünkre kell lennie. Miután a kis lakás építés biztosítva van ott, ahol ahhoz alacsony kamatozású tőkék állnak rendelkezésre, ennél fogva az államnak az építési kedv fellendüléséhez első sorban hitel kedvezmények adásával kell hozzájárulnia. Reál hitel szervezeteket kell teremtenie, kölcsön intézeteket kell létesítenie, amelyek a vállalkozókat olcsó építési tőkéhez juttassák.

Az építési vállalkozás jövedelmezőségét azonban adópolitikai reformokkal is biztosítani kell. Mindannyiunk előtt ismeretes, hogy a közterhek a házak jövedelmeinek egyharmadát vonják el. Legnagyobb részt követel magának magas százalékaival az állami házbéradó, amely a világ legsúlyosabb adóneme. Le kell szállítani ezen adónemek magas százalékát és szociális szempontból a lakások terjedelme és egyes lakások bérének nagyságához viszonyítva progresszive lépcsőzetesen megállapítani.

Az építési kedv fellendítése érdekében biztosítania kell az államnak a kislakás építő társaságok részére az illeték mentességét is, a telekspekuláció korlátozása érdekében pedig be kell hoznia az értékszorítási, értéknövekedési (betterment) adót.

Az adópolitikai reformokhoz tartoznék a kislakásokra vonatkozólag hosszabb adómentességi kedvezmény biztosítása is. Örvedetesen említhetjük fel azonban itt, hogy hazai törvényhozáskunk a szociális követelményeknek ezen a téren már eleget tett. A hazai ipar fejlesztéséről szóló 1907. évi III. t.-c. 3 §-a ugyanis a munkáslakások ideiglenes adómentességét használatba vételük napjától számított 20 évben állapította meg, a bérfizetés nélkül átengedett, valamint azon munkáslakások részére pedig, amelyek a munkásoknak oly feltétellel adatnak át, hogy e miatt csekélyebb munkabérben részesülnek, vagy hogy munkabérüknek bizonyos összege lakásuknak bérére, vagy az épület tulajdonának megszerzésére fordítatik, állandó adómentességet biztosított.

Ezekkel a törvényhozási intézkedésekkel aztán minden e téren emelhető szociális igényt oly bőkezűen kielégített, a melyre példát a külföldön sehol nem találunk.

köpönyegem segélyével fentartott egy hely volt üres, ide letelepedtem. A szomszédom egy feltűnő jól táplált hölgy volt, ki egész melódiákat szuszogott fülemben; az erős napsugaraktól áttűzesedett kocsis és a közeli szomszédság okozta hőségtől, a verejték gyöngyözött a homlokomon. Végre a Félix-fürdőhöz értünk, hol az utasok nagy része, köztük az én »tűzes« szomszédóm kiszállt, kinek ebben én természetesen — a saját jól felfogott érdekemben — a legnagyobb előzékenységgel voltam segélyére, mely fáradságomnak egy bájos, de széles mosoly volt a jutalma és én boldogan élveztem — a szabad levegőt.

Félix-fürdő elhagyása után tágasabb lón a hely, kimentem a kocsis folyosójára, innét láttam, hogy előttünk két olyan fajta kocsis van kapcsolva, melynek ajtajára rendszer rá van írva: »36 embernek és 6 lónak.« Ez esetben alighanem emberek utaztak ezen az »osztályon« mert a kocsikból bocskoros lábakat láttam egész uton kilógni.

Vonatunk lassan és méltóságteljesen haladt felfelé, végre jön a kalauz, ki azon kérdésemre, hogy mikor is érünk Vaskóhára, nyugodtan felelt: »ha nem lesz késésünk 11 órára éjszaka ott leszünk!« S míg a vonat lassan dőcögött

tovább, számolgatni kezdtem: Vaskóh Nagyváradhoz 100 kilométer körül van, ezen utat a belényesi express megteszi 6 és fél óra alatt, így Nagyvárad—Budapest kerek 24 órai ut volna — ezen a vonaton!

Vaskóhára érve a pályaudvaron azzal fogad vőlegény barátom, hogy az esküvőnek feltétlen délelőtt kell megtörténnie, mivel menyasszonya egy közeli rokonának a délután folyamán el kell utaznia!

Kétségbe voltam esve az én csokrom, podgyászom csak holnap délután érkezik, hát hogy vegyek részt én délelőtt az esküvőn? Összeütöttük fejünket barátommal, ki erősen vigasztalt, hogy frakkot, cilindert majd kerit, cipőt meg ad ő s így minden rendben lesz. Másnap reggel külön hozták szállásomra a frakkot, a cilindert és cipőt.

Szemügyre vettem leendő esküvői toalettemet s a szemle igen leverőleg hatott reám: a cylinder előzőleg a kinizése után itélve tyukfészek volt, a frakkom, no ez igen szép és hatalmas darab volt, de rajtam kívül még valaki nyugodtan beletért volna, a cipő pedig amily szépen ragyogott, olyan kegyetlenül szorított!

Az esküvőre el kellett menni így keservesen bár, de belebujtam »ünnepi köntő-

sömbe.« Mikor a nadrágra került a sor, elszántan fogtam az egyik diván párnát és mestersegesen pótoltam a nadrágból hiányzó töltelket. Barátom ez alatt beszaladta a várost s szerzett koszorúslányom részére egy tarka csokrot.

Felöltözve a kölcsönkért ruhákba megnéztem magamat a tükörben s az abból rám bámuló pocakos alakban alig ismertem magamra. Elindultunk végre a nászházhoz, — hej, bár ne indultunk volna!

A menyasszony szülei szívesen fogadtak, csak az én nyoszolyó lányom, egy fehérbe öltözött szőkefűrtű enniváló kis teremtes, nézett reám riadva s tekintetéből a kellemetlen meglepetés sugárzott felé n.

Már én bele voltam törődve sorsomba s tervem az volt, hogy így köpcösen elmegyek az esküvőre betöltve bő ruhámat és vőfélyi szerepem s délután, ha megjön a podgyászom átöltözöm és leleplezem magam. — Amde ember tervez, gyermek végez.

A menyasszonynak volt egy igen kedves kis öccse, ki sorra vizsgálva a szép cilindereket, az enyémből kiszedte a bele rakott papirost s ez volt vesztém! Midőn a nászmenet elindult én is felteszem köcsög kalapom és a

Gerstenbrein Tamás

szobrász és kőfaragó mester Nagyvárad, Rákóczy-ut 55. (Diósi fatelep).

Ajánlja nagyraktárát: Saját készítményű márvány-, gránit-, syenit-, labrador stb. siremlékekben. Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugyiszintén régi sírboltok s sírkövek renoválását a legolcsóbb árak mellett.

Első erdélyi géperőre berendezett kőfaragóműhely és

— sírkőgyár. —

Kolozsvár, Dézsma utca 21. sz.

Központi iroda Kolozsvár. Telefon 662.

Fiókok telepek:

Déva. Nagyszombat. Bánpatak.

Számolnia kell az állami törvényhozásnak azzal az eshetőséggel, hogy ha ezek a most említett kedvezmények és praeventív rendszabályok semmiféle hatással nem lesznek a társadalomra, ha sem a vállalkozási kedvet nem fogják felébreszteni, sem a társadalmat tevékenységre készíteni. Ez esetben pozitív intézkedéseket kell tenni a kislakások építése érdekében. Törvénybe kell iktatni az állam azon kötelezettségét, hogy a felmerülő szükséghez képest vagy maga építsen saját rezsijében kis lakásokat, vagy a városokat ezen tevékenységükben a befektetésüknek legalább 2 százaléka erejéig pénzbeli segéllyel támogassa.

Praeventív szempontokból a jövőre nézve az egészségtelen lakásviszonyok orvoslása érdekében pedig az angol törvények mintájára az államnak a lakástörvényt kell megalkotnia. Ebben megállapítandó az egészséges lakhatás kellékei. Tiltó rendszabályok állítandók fel az egészségtelen, zsúfolt lakások használatára vonatkozólag. Gondoskodni kell ezek végrehajtásáról. Országosan szervezendő a lakások rendőri felügyelete és végül az egészségtelen lakások megszüntetéséhez, illetve megfelelő új kislakások építése megkönnyítése céljából a városok részére a kisajátítási jog is megadandó.

Remélhető, hogy az állam és városok ezen harmonikus lakás politikája, amely az agitáció s a társadalmi szervezés munkáját a városra hárítja, az erkölcsi s anyagi támogatást pedig az állam feladatává teszi, a fennebb megjelölt eszközökkel alkalmas lesz a lakásnyomor enyhítésére s a legégetőbb s legnagyobb társadalmi baj orvoslására a társadalom zavartalan fejlődésnek is garanciája lesz.

Javaslat.

Ezek után előterjesztem és elfogadásra ajánlom a következő határozati javaslatot:

A törvényhatósági joggal felruházott városok polgármestereinek 1907. évi szeptember hó 16-án Pécsen tartott értekezlete sajnálattal tapasztalja a lakásnyomor terjedését hazánkban s ezzel együtt a gazdasági állapotaink, társadalmi s egyéb közviszonyaink fokozatos romlását. A lakásnyomorból származó közrendészeti, közegészségügyi, közérkölc, gazdasági s társadalmi hátrányok arra indítják a városok fejlődésének, a nemzet élet és védelemének biztosítása pedig arra kötelezik, hogy

következő pillanatban nem láttam semmit, csak sötétséget. Ijedten kaptam le fejemről a kalapot, amidőn látom, hogy párom — valószínűleg a kínos, kalaplepcsuszás okozta izgalom folytán — elejté csokrát, én zavaromban megleledkezve mindenről, sietve hajoltam utána — egy pattanás — s a következő pillanatban az én rejtett divánpárnám ott feküdt a földön, a csokor mellett.

A komoly násznépből egy pillanat alatt kacagó közönség lett; — mindenki nevetett csak a nyoszolyó lányom bátyja nem, ki megragadta karomat és . . . én felébredtem! A vasúti kupéban találtam magam s a kalauz keltegetett, hogy »már« Vaskóhn vagyunk.

Az állomáson tényleg kint volt barátom, ki kérdésekre kijelenté, hogy az esküvő délután lesz; másnap szerencsésen megjött a podgyászom s én boldogan nyújtám át a valóságban is fehérbe öltözött és a valóságban is kedves nyoszolyó lányomnak csokromat, de azért a rossz álom nyomasztó hatása alatt megkértem, vigyázzon, hogy el ne ejtse!

Földes Béla.

egyrészt az agitáció eszközeivel, a társadalom s városok szervezetével, másrészt a követendő szociálpolitikai irány megszabásával, a szomorú lakásviszonyok javítására törekedjék.

Elhatározza e végből az értekezlet, miszerint:

1. rámutatva a lakásnyomor horderejére és reformjának sürgősségére köriratban felkéri Magyarország városait, hogy lakásviszonyaikat tanulmányozzák, a lakásfelügyeletről gondoskodjanak s ott, ahol azt a viszonyok szükséglik, az egész társadalom felrészásával, szervezésével és központi irányításával tartásukban a közérdeklődést a lakáskérdés iránt. — Hassanak közre, hogy a kis lakások építésének előmozdítására társadalmi szervek létesüljenek s ezeket a rendelkezésre álló anyagi és erkölcsi erővel támogassák. Ott pedig, ahol a társadalom érzéketlensége folytán e téren a megfelelő tevékenység meg nem indulna, ott a saját regijükben építsenek mentől több egészséges kis lakást még akkor is, ha e vállalkozások nem kamatoznának üzletszerűen.

2. Feliratilag kéri a magyar országgyűlést s a m. kir. kormányt, miszerint az előterjesztett javaslat szellemében

- lakás törvény megalkotásával,
- az olcsó reál hitelszerzés megteremtésével és kölcsön intézetek létesítésével,
- adóreformokkal,
- a városok és községek segélyezésével,

e) a szükséghez képest olcsó kis lakásoknak saját regijében történő felépítésével mint fontos humanus szociálpolitikai alkotásokkal járuljanak hozzá a lakásnyomor enyhítéséhez s tegyék lehetővé eme elsőrendű közhatósági feladat sikeres megoldását

3. Kimondja végül az értekezlet, hogy ezen feliratot pártolás s hason szellemű felirattal leendő támogatás végett az összes hazai törvényhatóságokhoz megküldi.

Az egész országra nézve nagyjelentőségű javaslat bizonyára egyik legérdekesebb mozzanata lesz a polgármesterek pécsi kongresszusának.

Hogy folyt le az aratás?

Az aratás tartama alatt minden kis mozgalomról részletesen beszámoltunk. Híradásainkból tudni lehetett, hogy az aratás tartama alatt a szociálista izgatásoknak az idén nagyon kedvezőtlen talaj volt Biharmegye. Ezt pedig csakis annak lehetett tulajdonítani, hogy a veszedelmes helyeknek ígérkező községekben megfelelő karhatalomról volt gondoskodva.

Az aratás alatt volt sok, mondhatni igen sok eset, mikor a főszolgabíráknak kellett közbelépni, azonban ezek az esetek a beélt kivéve, mind a rossz termésnek tulajdoníthatók.

Az aratás lefolyásáról a járási főszolgabírák annak idején külön-külön tették meg jelentéseiket, a legtöbb esetben sürgönyileg. Az összesített jelentést tegnap küldötték be a vármegyéhez.

A jelentésekben a következők vannak:

A vaskóhi járás területén semmiféle mozgalom nem adta elő magát. Panaszokat nem tettek, a munkások a megkötött szerződések értelmében teljesítették a munkát.

A székelyhidi járásban munka megtagadás többször fordult elő, azonban a főszolgabíró

közbelépésére mindenkor békés megegyezés jött létre.

A cséffai járásban 3 sztrájk fordult elő, amikor a főszolgabíró büntetést is alkalmazott. Itt összesen 26 munkás sztrájkolt.

A derecskei járás területén összesen 492 munkás sztrájkolt. Két esetben a főszolgabíró beavatkozásra sem történt teljes békekötés, mire két embert meg kellett büntetni. Itt különösen a magas gabona árak ösztökélték a munkásokat a munka megtagadására.

A mezőkeresztesi járásban 94 munkás tagadta meg a munkát. Zavargás ebben a járásban sem fordult elő.

A beéli járás területén 40 arató hagyta abba a munkát. Ezek a munkások előbb felvették az őket megillető járandóságukat és aztán más helyre szegődtek, mire a főszolgabíró visszavitette őket.

A margitai járásban a legnagyobb rendben folyt le az aratás.

A központi járásban 56 munkás sztrájkolt.

A sárréti járás területén 3 esetben fordult elő sztrájk eset és 134 munkás tagadta meg a munka teljesítését. A munkásokat a csendőröknek kellett elővezetni.

Az érmihályfalvai járásban 12 munkás sztrájkolt. Ez a járás volt a legfélelmesebb, azonban a főszolgabíró jelentése szerint a zavargások és izgatások csakis a megfelelő karhatalom jelenléte miatt nem fordultak elő.

A magyarcsékei járás területén nem fordult elő semmiféle mozgalom vagy munka megtagadás.

A tenkei járásban 60 munkás sztrájkolt.

A szalárdi, nagyszalontai és belényesi járásban semmiféle jelentősebb eset nem fordult elő.

A berettyó-ujfalvi járásban 200 munkást kellett elővezetni a munka helyszínére.

Tanítóválasztás.

A községi iskolaszék tagjai tegnap délután ülést tartottak, amelyen tizenkét kiségitő tanítót választottak meg. A választást megelőzőleg a csoportok jobbra-balra tanácskoztak, de mindenütt nyugodt volt a hangulat s így előre látni lehetett, hogy egyhangú választás lesz. Itt ott felütötte fejét egy-egy vérmesebb iskolaszéki tag, hevesen követelve a szavazást, de a viszonyok megismertetésével sikerült az elégedetlen harcolni akarókat lecsillapítani.

Örvendetes tény s a város közönségének, valamint a tantestületnek megnyugtatóra szolgál az a körülmény, hogy a múlt választások által okozott hullámok elsimultak, a válaszfalak leomlottak, a viszálykodások véget értek. Az iskolaszék két tekintélyes tagjának ilyen irányú felszólalása, az egyhangú választás kompetens bizonyítéka annak, hogy a múlt választás hullámain a közügyekre mindenki károsnak tartotta.

A választás végeredményét is kedvezőnek kell mondanunk, bár a régi kiségitők közül többen kimaradtak, mégis a megválasztottak

az őszi idényre a legjobb minőségű és legszebb kivitelű férfi-, női-, gyermek- és kizárólag tiszta kézimunkából készített fiu-cipők. Legdivatosabb és legjobb férfi- és fiukalapok, valamint gyermek-sapkák, a legizlesebb nyakkendők, továbbá férfi- és fiu-fehérművek, mely árukkal a legmérsékeltébb árukban és legszolidabb kiszolgálással állunk a nagyérdemű közönség szives rendelkezésére.

Kérjük nagybecsű pártfogásukat,

kiváló tisztelettel **Spreng Testvérek** NAGYVÁRAD Zöldfa-utca.

Uj üzlet!

Uj üzlet!

— **Megérkeztek** —

Spreng Testvérek

cipő-, kalap- és uri-divat üzletében

közül, az eddigi kisegítő és 2 óraadó volt, egygyel szemben pedig az iskolaszék kötelességét teljesítette.

Sajnos, hogy a békés és sima ülést a végén egy disszonáns akkord elrontotta. Erről az ügyről alább referálunk s majd visszatérünk még e tárgyra a következő iskolaszéki gyűlés alkalmával, amikor vagy az iskolaszéknek kell elégtételt szolgáltatni, vagy pedig a megvádolt felügyelő-igazgatónak.

A gyűlés lefolyásáról a következőket adjuk:

Rimler Károly polgármester elnökle alatt jelen voltak: dr. Adorján Armin, dr. Altmann Jakab, Auspitz Adolf, dr. Berkovits Ferenc, dr. Dóri Ferenc, dr. Fenyő Sándor, Gábel Jakab, dr. Grósz Menyhért, Grósz Sándor, Hlatky Endre, dr. Halász Lajos, Komlóssy József, Mezey Mihály, dr. Molnár Imre, Novotny S. Alfonz, dr. Radó Ignác, Sátrány Lajos, Sipos Orbán, Stark Gyula, dr. Stocker József, Schütz Albert, Schwartz Izidor, dr. Thury László, Váradi Mór, dr. Várady Zsigmond, dr. Baróthy Akos, Bodnár János, Balogh Károly, Csák Máté, Gabrielly Lajos, Imrik S. Zoltán, dr. Kecskeméthy Lipót, Materny Imre, Óo Dezső, Pakala Tamás, Ragány János, Rév Mihály, Sulyok István, dr. Vucskics Gyula.

Elnöki előterjesztések.

Az elnöki előterjesztésekből kitűnik, hogy a polgári iskolákból, mint ezt lapunk tegnapi számában is részletesen tárgyaltuk — 102 növendéket utasítottak el. Az elnök előadja, a szülőknek módot kell nyújtani arra, hogy gyermekeiket nyugodtan elhelyezhessék. Éppen azért indítványozza, hogy az I. C. osztály felállítása érdekében az iskolaszék a legközelebbi közgyűlés elé sürgős előterjesztést tegyen. Az indítványt egyhangulag emelték határozatra.

Dr. Molnár Imre: Nem küzd az új osztály felállítása ellen, de amit többször hangoztatott, azt most sem ejti el: a polgári iskolának — jelenlegi szervezetük mellett — míg hét osztályúvá fejlesztve nincsenek, nem hive.

Gábel Jakab: Csak visszhangként szólal föl, üdvözlő Molnár Imrét, mint munkatársát, aki a polgári iskolák kiépítését és reformálását óhajtja s azért fátad vele együtt.

A 12 csoportba eddig 2654 növendéket irtak be. A beírások — bár a kitűzött határidő lejárt — még a következő héten is esz-közöltetnek.

Tanítók választása.

Tizenkét kisegítő tanító választását rendelte el az elnökség. Ezek közül nyolc azonnal elfoglalja állását, négy pedig csak akkor, ha arra szükség lesz, t. i. új parallel osztályok felállításával.

A választást megelőzőleg szólásra emelkedett Imrik S. Zoltán. Rámutatott a múlt választásból keletkezett viszonyokra, a békétlenkedésből származó hiányokra. Kívánatos, hogy ezeknek az állapotoknak vége legyen. A jövőbeni béke s együttműködés érdekében az iskolaszék vezető emberei egy olyan névsort állítottak egybe, a mely ha nem is elégíti ki mindenkinek az óhajtát, de biztosítja a jó viszonyt, mely a munkálkodásnak alapfeltétele. Majd felolvassa a megállapított névsort, a melyet egyhanguan elfogadtak. E szerint a 12 állásra megválasztottak:

Mártonffy István, Kovács Lajos, Szabóné Pally Klára, Hegyesi Erzsébet, Fohn Ernésztin, Kolhányi Margit, B. Boleman Sárika, Buzáth Mariska Bakó Etelka, Korda Rózsi, Bary Etelka és Keledi Margit.

Várady Zsigmond dr.: Örömmel üdvözlő a békét s óhajtja a jövőbeni munkálkodás is annak a jegyében történjék. Hiszen a béke és szeretet az iskola érdeke. Örül, hogy valamenynyen megnyugvással fogadják azt a listát, a melyet az iskolaszék vezető emberei kölcsönös tárgyalás alapján hoztak létre.

Tanítók beosztása.

Az iskolaszék kebléből kiküldött bizottság munkáját a tanítók beosztása tárgyában — arra a kijelentésre, hogy a felmerült kívánságokat teljesítették — tudomásul vették. Materny fől-szóalt két tanító érdekében, akik az ör-utcai csoporttól az olasz-i csoporthoz való áthelyezését kérték. Miután az olasz-i csoportnál két üresedés nem volt, a kérelmezők visszavonták kérésüket.

Vád a felügyelő-igazgató ellen.

A gyűlés végén, mikor már a tagok indulásra készen álltak, szólásra emelkedett Materny Imre s éles hangon szólott a felügyelő-igazgató ellen, akinek a magatartásával nincs megelégedve. Megbotránkozott — ugymond — azon, hogy a múlt héten a felügyelő-igazgató szavazó-lapokkal korteskedett. Ezt nem tartja méltónak a felügyelői álláshoz.

A váratlan támadást úgy az iskolaszék tagjai, mint az elnök megdöbbenéssel fogadták. Az elnök kijelentette, hogy vitának most itt helye nincs. Kéri azonban az iskolaszéket, biz-zák meg őt a tények kiderítésével s ő a következő iskolaszéki gyűlésen, ha kell az iskolaszéknek, ha kell a megvádolt felügyelő-igazgatónak nyujt kellő elégtételt.

A gyűlés befejezésével itt-ott tárgyalták a kínos incidenst. A felügyelő-igazgató úgy a vele tárgyalóknak, mint tudósítónknak elkese-redetten jelentette ki, hogy őt méltatlanul éri a támadás, ő csupán a tőle információt kérő iskolaszéki tagok számára készítette azokat a listákat, amelyen a múltban alkalmazott kisegítő-k — alkalmaztatásuk sorrendjében voltak feltüntetve. Ő hivatali kötelességét teljesítette csupán s így méltatlanul éri a támadás. Meg van róla győződve, hogy az ügy megvizsgálása után az iskolaszék elégtételt fog nyújtani.

*

Nem akarunk az ügy vizsgálata elé vágni, s így mondanivalónkat a következő iskolaszéki gyűlés utánra hagyjuk.

Öngyilkos birtokos

A tavasszal megemlékeztünk arról a nagy-méretű hamis bukásról, mely igen sok jó módu gazda-embert rántott a bukás szélére. A bihardiószezi csödről van szó, mely annak idején az egész országban feltűnést keltett és amelynek hőse kitudott menekülni a hatóság büntető kezei alól.

Berger Miksa bihardiószezi fakereskedő jómódu ember hírében állott s készséggel tett neki mindenki szivességet, még anyagiakban is.

Ezeknek az embereknek szivességével Berger visszaélt, sőt testvéreit sem kímélte.

Az áldozatok közül, kiket Berger anyagi-lag teljesen tönkretett, legtekintélyesebb volt Sándor József bihardiószezi földbirtokos, aki 250,000 korona erejéig állott jót Bergerért. A jómódu földbirtokos mikor megtudta Berger szökését, szivbajt kapott s azóta állandóan beteg volt.

Sándor ez év folyamán annyira elveszítette munkakedvét, hogy birtokával sem sokat foglalkozott. Sok éven át kitartó, szorgalmas munkával szerzett szép jövedelmű birtokát elveszíteni nagyon fájt neki s ez a tudat annyira erőt vett rajta, hogy józan gondolkodását is megzavarta. Hónapok óta melancholikus volt. Birtokának elvesztéséhez még hozzájárult az is, hogy édes-anya betegeskedni kezdett, ugyszintén a felesége is. Ezeket szintén a nagy veszteség döntötte ágyba.

Sándor az utóbbi időben annyira szóztalan és lehangolt volt, hogy féltek a következményektől. Balsejtelmek uralták nemcsak a családot, de a rokonokat és az ismerősöket is.

Ez a félelem nem volt alaptalan, mert minden borzalmával következett be tegnap, dél-előtt.

Sándor, ki a pár nappal előbb elviselhetetlen fejfájásról is panaszkodott, tegnap reggel vadászfegyvert vett magához és teljesen egyedül kiment a diószezi hegyen lévő szőlőjébe és ott agyonlőtte magát. A szerencsétlen ember tettét nem vette észre senki, mert a szőlőben a fegyverlövés nem ritkák, különösen most a szőlőéréskor.

Délben Sándor távolléte feltűnt odahaza mert az utóbbi időben nem szokott sohse ily későre maradni. Felkeresésére indultak.

A szerencsétlen embert vérbe fagyva, borzalmasan eltorzított arccal találták meg a szőlőben. A golyó Sándor fejét szétroncsolta s azonnali halált idézett elő. A hullát hazaszállították, hol megtették a temetésre az előkészületeket.

A Sándor család iránt nagy részvét nyilvánul meg az egész székelyhidi járásban, mert itt Sándorék általános közbecsülésnek örvendtek. A szerencsétlen embernek felesége, édes-anya s két viruló szép lánya maradt vissza, kiktől a még megieví birtokot nem fogják elvenni.

Sándor tettét pillanatnyi elmezavarbar követte el.

UJDONSÁGOK.

* Gyémántmisés püspök. A magyar püspöki kar nesztorá Bende Imre nyitrai püspök, kisasszony napján tartja gyémántmiséjét pappá szenteltetésének hatvanadik évfordulóját. A püspök a ritka szép jubileumot esendben, teljesen visszavonultan üli meg, gyémántmiséjét

Agárdi István mázoló és butorfestő az Emke-palota alatt.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkákat szép, finom s a legjutányosabb árak mellett elkészíteni, különösen butorfestésekre igen nagy súlyt fektetek, nemkülönbön épületmunkákra és berendezésekre is.

Ezenkívül nálam házi szükségletre kívánandó színekben különféle olajba tört festékek is kaphatók, melyeket annyival is inkább előnyösebb nálam beszerezni, hogy minden további piszkolódás, keverés kikerülésével használni lehet.

A nagyérdemű közönség jóindulatu pártfogását és bizalmát, melyet eddig irályomban tanusított, ugy ezután is kiérdemelni óhajtom.

Ugyanitt tisztességes családból származó 1—2 fű tanulóul felvétetik, fizetéssel avagy teljes ellátással. (Lehet vidéki is.)

Tisztelettel Agárdi István, mázoló és butorfestő.

mocsonoki kápolnájában mutatja be s különféle nagyobb alapítványokkal teszi emlékeztessé.

* **Zichy-Bothlen esküvő.** Megirtuk, hogy főúri esküvő van készülében, mely több oldalról érdeklí olvasóinkat. Még pedig azért, mert a főúri vőlegény a biharmegyei Gégény Zichy birtok ura gróf Zichy Ödön, a boldog főúri menyasszony pedig gróf Bethlen Aladár élesdi birtokos nagyműveltségű leánya, kiket Fetser Antal, fölszentelt püspök, nagyváradi püspöki helynök fog egybeadni Budapesten az egyetemi templomban. A főúri esküvő hétfőn délelőtt 11 órakor fog végbemenni.

* **A város vízjoga.** Tegnap egy régen húzódó vízi ügyben hozta meg határozatát a földmivélsügyi miniszter, mely még ugyan nem jelenti azt, hogy a már 20 év óta húzódó ügy teljes befejezést nyer, mert csak arra utasítja a várost, hogy kezdjék újra az egész ügyet. A Pece vizét jelenleg több vízi malmon kívül két bolgár kertész is használja, mihez a polgármester mint a vízjogi hatóság első foruma adta meg a jogot. A bolgár kertészek a város tulajdonát képező földön gazdálkodnak és a két vizemelő öntöző kerék is a város birtoka. Ez ellen az engedélyező polgármesteri határozat ellen még 1886-ban, majd később egy ugyanilyen engedélyező határozat ellen Lukács Antal palotai és szentandrásai birtokos valamint a latin szertartású káptalan felebbezést adtak be oly indokolással, hogy a két vizemelő gép naponta oly nagy mennyiségű vizet emel ki a Pecéből, hogy ezáltal az ő vizimalmaik létét veszélyeztetik annyira, hogy az ő vizmalmuk csakis nagyobb áradások alkalmával tudnak működni a csekély víz miatt. A másik ok, melynek alapján megfélebbezték a polgármester határozatát az, hogy a polgármester mint Nagyvárad város tisztviselője tehát érdekelt fél, nem hozhatott ebben az ügyben ítéletet. A földmivélsügyi miniszterhez felterjesztett iratok tegnap érkeztek le a városhoz. A miniszter a felebbezésnek helyt adott s a polgármester határozatát egész terjedelmében megsemmisítette a felebbezésekben felsorolt indokok alapján oly megjegyzéssel, hogy azt meghozni csakis teljesen független vízjogi hatóságnak lehetett volna. A miniszter e megsemmisítő határozatában elrendelte, hogy az ügyben újból kezdjék még a vizsgálatot. Az ügyben pedig elsőfokú hatóságnak Biharvármegye alispánját másodfokú hatóságul pedig a megye közigazgatási bizottságát nevezte meg.

* **A Kossuth Lajos-utcai villamos.** Megemlítettük, hogy több Kossuth Lajos-utcai lakos kérelemmel járult a városhoz, hogy a legutóbb elhelyezett villamos második vágányát a mostani helyéről helyezték el az utca közepére, úgy hogy az ut félfoldja legalább szabad legyen. A kérelemmel tegnap foglalkozott a város állandó választmánya és azt a határozatot hozta, hogy a vágányt a kérelemnek megfelelőleg az ut közepére fogja helyezni, vagy pedig a gyalogjárót fogja megkeskenyíteni. Ez azonban alig vihethető keresztül, mert Nagyváradon nincs olyan gyalogjáró még, hogy az ne kívánná meg a kibővítést és ez különösen a nagyforgalmu Kossuth-utcára szól leginkább.

* **Drágább lesz a bérkocsizás.** A nagyváradi bérkocsizók tegnap kérelmet adtak be a városhoz, hogy a jelenlegi bérkocsi viteldijszabályzatot változtassa meg a város és pedig az egyes viteldijakat emelje fel. A fel-

emelésre azt hozzák fel indokul, hogy a villamos vasut igen sokat ártott nekik, ezenkívül az uralkodó drágaság mellett nem tudják a jelenlegi árak mellett fentartani magukat.

* **Az aszfalt árát kéri.** Ez a mi keservesen szerzett aszfaltunk végre is szakértőileg elfogadhatónak lett megállapítva. Az elmúlt évben egy évi próba időt kötött ki a város, mely ez évi július 5-én járt le. Komlóssy József tegnap az állandó választmány ülésén javasolja, hogy az aszfalt árát, mely most már esedékessé vált fizesse ki a város. Kisebbit vita után Komlóssy azon kijelentésére, hogy ő peresetén nem vállal felelősséget, a választmány Komlóssy javaslatát elfogadta.

* **Felolvasó est a képkiallításán.** Tibor Ernő képkiallításán, a vármegyeháza dísztermében némi műsorváltozással tegnap este előkelő és nagyszámu közönség előtt érdekes felolvasó est folyt le. Ady Endre helyett, aki vonatkésés miatt nem jött meg, Antal Sándor író olvasott fel »Pogány beszédek« című, legközelebb megjelenő munkájából. Utánna Miklós Jutka író egy novelláját olvasta fel és nagy tetszés mellett elszavalta »Élet ő felségéhez« című saját szerzeményű versét. Emőd Tamás olvasta fel ezután Ady Endre néhány újabb költeményét, majd elszavalta nagy hatással »A rab prédikátorok dala« című maga írta versét. A tegnapi napon is nagyon sokan látogatták a kiállítást. Számos vásárlás történt, Glace Antal főispán maga három képet vásárolt tegnap. Ma van a kiállítás utolsó napja. Délelőtt 9 órakor Antal Sándor a munkásság részére művészeti tárgyú előadást tart.

* **Ismét többlet kiadás.** A fő-utcai csatornázás elkészítése után 13150 korona többlet kiadás merült fel. A főmérnök ezt a többletet annak számítja be, hogy nemcsak a tervbevevett csatornát, hanem mellék munkálatokat is teljesítettek, melyre nem volt előirányzat. A többlet ügyével tegnap foglalkozott az állandó választmány, mely úgy határozott, hogy a felmerült összegre javasolni fogja a póthitel megszavazását.

* **Halálos erdőirtás.** A rézbányai csendőrség jelentette tegnap az ügyészségnek, hogy az ottani erdőirtás közben egy fa kidöntési munkálatainál Máté Furia és Nyegra Tódor segédkeztek. A két ember azonban oly vigyázatlanul dolgozott, hogy a nagy terjedelmű fa Máté Furát agyonütötte, Nyegrát pedig súlyosan megsebesítette. A megtartott nyomozati eljárás során megállapították, hogy gondatlanság nem terhel senkit s a két ember saját vigyázatlanságának tulajdoníthatja sorsát.

* **A Kossuth muzeum kérelme.** Tegnap Biharvármegyéhez gróf Kneith Béla a Kossuth muzeum alapítója kérelemmel járult, hogy a muzeum házának felépítéséhez járuljanak hozzá bizonyos összeggel. A kérelmező hivatkozik a vármegye hazafias érzésére, azon reményének ad kifejezést, hogy a megye most örömmel fogja megragadni az alkalmat e hazafias cselekedethez.

* **Jom kipur és a király.** A társaság egyik tagja Ischlből megérkezvén, a következő józsi dolgot adta elő:

A király így szólt báró Beckhez:
— Isten önnel, kedves Beck! Viszontlátásra jom kipur után Bécsben!

Az osztrák miniszterelnöknek leest az álla:

— Felség! Honnan kerül ajkára ez a kifejezés?

— Kedves Beck — felelte mosolyogva a

király — nyaraljon ön husz évig Ischlben; ön is ezen a nyelven fog beszélni. Erről biztosítom

* **Pótválasztások a ker. munkásbiztosítónál.** Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala mint I. fokú iparhatóság újból figyelemzetti a munkaadókat és a biztosításra kötelezett alkalmazottakat, hogy a ker. munkásbiztosító pénztár kiküldötteinek pótválasztása vasárnap, azaz folyó hó 8-án délután 3—6 óra között lesz a Tüzoltó-laktanyában megtartva. A munkaadók részéről 63, a biztosításra kötelezettek közül 31 kiküldött lesz választva. Nagyvárad, 1907. szeptember 6.

* **Eltűnt díjnok.** Dittert Sándor volt váradi lakos díjnok, f. évi május hó 24-én beteg feleségét és gyermekét elhagyván, Nagyváradról ismeretlen helyre távozott. Felesége, aki mindez ideig eredmény nélkül tudakozódott férje után, ez uton kéri a nagyközönséget, hogy térjéről feltalálataása esetén a rendőrségnek hirt adni sziveskedjenek. Az eltűnt ember személyleírása: középtermetű, sovány, szeme barna, arca beesett, pattanásos, bajusza kicsi barna, orra szája rendes, öltözete szürkésbarna kockás ruha, kalapja szürke.

* **Találtak egy ostort és egy női kézitáskát zsebkendővel.** Igazolt tulajdonosa átvetheti a rendőrség I. emelet 7. számú szobában Továbbá találtak egy drb másfél éves csődör csikót bitangásban. Igazolt tulajdonosa a rendőrkapitányi hivatal kihágási ügyosztályánál 8 napon belül átvetheti, ellen esetben elárvereztetik.

* **Női ruha** alapos szabászatát lehet 5 délután biztos sikerrel elsajátítani. 12 koronáért beiratkozni és tanulni lehet szombat és vasárnap kivételével naponta délután 2 órától 5-ig a Kereskedelmi Csarnok dísztermében.

TANÜGY.

Allami elemi iskolák Nagyváradon.

Az évek óta húzódó vitának, a tanügyi bökkenőnek — legyen-e tehát állami iskola, vagy sem? — ma már vége van. A miniszternek a kir. tanfelügyelőséghez intézett leirata a macedoniai Sándor kardja, amely ketté vágta a kérdéses csomót.

Ma már befejezett tény, hogy városunkban mostanhoz egy évre állami iskolák fognak diszelegni.

Tudósítónk felkereste Vasady Lajos kir. tanfelügyelőt, aki a következő felvilágosításokat adta e tárgyról:

E szerint a kultuszminiszterium Nagyvárad város iskoláira ezután nagy gondot fordít s a személyi kiadások fedezésével teljes mértékben hozzájárul a város terheinek könnyítéséhez.

A miniszteri leirat közli a tanfelügyelőséggel, hogy a törvényhatóság határozatát elfogadja s 1908. szeptember elején Nagyváradon állami iskolát létesít 20 osztálylyal. Egyben kéri a tanfelügyelőséget, hogy a tervet és költségvetést terjessze fel. A leirat közli azt is, hogy az állami iskolák osztályaiban a tanítás teljesen ingyenes lesz. A növendékeket úgy a tandíjfizetés, mint a könyvtár- és nyugdíj hozzájárulási díj fizetése alól — szegénységi bizonyítvány mellőzésével, — fölmentik.

A 20 osztály mikénti elhelyezése már csaknem teljesen be van fejezve. E szerint az állami iskolák husz osztálya két csoportban lesz elhelyezve. A széles-utcai iskola mellé új épületet, Külvároson pedig 16 tanteremű iskolát építtetnek. Természetes, hogy úgy az építke-

zési, mint a bebutorozási költségeket a város fedezi. Az állam nevezi ki a tanerőket s fedezi az összes személyi kiadásokat.

A miniszter ugyanebben a leiratban közli, hogy a város terhein könnyíteni akar. E célból kilátásba helyezi, hogy az utóbb rendszeresített 12 állás, illetve tanító fizetésének kiegészítésére állami segínyt hajlandó folyósítani.

A félreértések elkerülése végett közöljük, hogy az állam semmiféle 5 százalékos iskolai adót, szóval ellenértéket nem kíván a várostól. (Majd elvállik. Szerk.)

Tudósítónk a polgári iskolák ügyeire kérte a kir. tanfelügyelő véleményét.

— Mi már ezen gondolkoztunk. Tárgyalásokat folytattam a városi mérnöki hivatallal, ami igen kedvező eredményre vezetett. Nem szükséges új épületet építeni még az esetben sem, ha minden évben fejlesztik az osztályokat, azaz ha a C. osztályok a legfelső osztályokig benépesülnek. Sokkal egyszerűbben lehet a kérdést megoldani: A jelenlegi községi polgári fiiskolára még egy emeletet kell huzni.

— Kibir-e az még egy emeletet?

— Mérnöki szakvélemény szerint — föltétlenül igen. Éppen azt tárgyaltuk a városi mérnöki hivatallal. Így a polgári fiiskola ügye jó darab időre megoldást nyer. A legokosabb dolog a város anyagi szempontjából az volna — miután a kiadások évről évre növekednek — ha a város a fiiskolánál új emeletet huzatna s az egészet a polgári leányiskolával együtt, — amely szintén növekedő terheket fog a városra róni, átadná az államnak. Ez a magam nézete s nem vagyok egészen bizonyos abban, hogy a miniszteriumban mennyi idő alatt s hogyan lehetne a kérdést megoldani. Annyi azonban bizonyos, hogy előbb-utóbb a kérdés csak így dől el.

Értesítés. A kereskedő inasiskolába a beiratások az 1907—908-iki tanévre szeptember 8—15-ik napjain fognak megtörténni, mindig délután 3 órától 5-ig; vasárnap d. e. 10-től 12-ig. Az előkészítő osztályba azok a tanoncok vétetnek föl, akik az elemi iskola 4-ik osztályát sikerrel végezték. A tanonciskola I. osztályába azok léphetnek, kik a közép vagy polgári iskola 2-ik osztályáról mutatnak föl bizonyítványt, minden tárgyból legalább elégséges eredménnyel. A 2-ik és 3-ik osztályba való felvételre az előző tanonciskolai osztály sikeres elvégzése jogosít. Első beíráskor a tanoncszerződést is be kell mutatni.

A beíráskor fizetendő 20 korona tandíj fejében és 30 fillér az ellenőrző könyvecskéért, 60 fillér könyvtáridő fejében. Az előadások szeptember 18-án okvetlenül megkezdődnek tekintet nélkül az eddigi beírt tanulók számára. Aki tehát tanoncát a jelzett határidőig elmulasztja, az elsőfoku iparhatóságnál be fog jelenteni a további eljárás végett. Nagyváradon, 1907. szeptember hó 7-én. — Az igazgatóság.

EGYESÜLETEK.

A Katholikus Kör könyvtára.

Bodnár János közs. isk. igazgató, okleveles könyvtáros befejezte a Katholikus Kör könyvtárának rendezését. A könyvtárat az ő leírása alapján a következőkben ismertetjük:

A könyvtár, amelynek összes könyvállománya 1333 mű, 1838 kötettel s 1546 darabban s amelyeknek a leltári becsértéke 6819 kor. 30 fill., három fő és öt alszakra oszlik. Ez a beosztás a következő:

A) Szépirodalom.

A—i. *Hazai írók.* Van benne 400 mű 414 kötettel 392 darabban, 1243 korona 80 fillér leltári becsértékben. Ez a csoport még sok pótlásra és kiegészítésre vár, bár a választmány az utóbbi években helyes irányban igyekezett pótolni a múlt idők mulasztásait.

A—e. *Külföldi írók.* Van benne 245 mű 586 kötetben s 461 darabban, 767 korona 80 fillér leltári becsértékkel. Ebben a csoportban sok idegen nyelvű munka is van, amelyek legnagyobb részét adományok.

B) Tudományos művek.

B—i. *Földrajz- és történelem.* Ez a könyvtár legértékesebb osztálya. Van benne 169 mű 254 kötettel s 209 darabban, melyeknek a leltári becsértékük 2242 korona 80 fillér.

B—2. *Természet- és egyéb tudományok.* Ez már sok pótlást igényel. Van benne 136 mű 208 kötettel 156 darabban, amelynek leltári becsértéke 932 korona 60 fillér.

B—3. *Hittudományi művek.* Szintén elég gazdag. Tartalmaz 283 munkát 376 kötettel 328 darabban; ezek leltári becsértéke 1632 korona 70 fillér.

C) Vegyes művek.

Évkönyvek, encyclopediák és vegyes tartalmu folyóiratok. Van benne 141 mű 351 kötettel, 338 darabban, 964 korona 44 fillér leltári becsértékben

A könyvtárnak van szakszerű cédula katalógusa és betűrendes címtára. A könyvtár-jegyzéket csak akkor adja ki a választmány, ha a hiányzó műveket beszerezte, a pótlást igénylő csoportokat megfelelően kiegészítette, szóval ha a könyvtár majd teljesebb lesz. A szép könyvtárat a katolikus kör tagjai használhatják. — Nyitva van hetenként kétszer: kedden és pénteken 5—6-ig. Egyszerre két művet vehet kölcsön minden tag. Az olvasási határidő két hónap. Ak ennél tovább kint tartja a könyveket 10 fillér mulasztási illetéket fizet hetenként. A könyvtár az új körhelyiségben tágasabb és a modern könyvtári követelményeknek megfelelő szobákban és könyvszekrényekben nyer majd elhelyezést. Kedden megnyílik.

Alkotmányos élet a jogakadémiaán.

Alig egy hete nyílt meg a jogakadémia kapuja a jogtanuló ifjúság előtt az 1907—908. tanévre, már is élénk érdeklődés mutatkozik a nagyváradi jogakadémia ifjúsága két egyesülete tisztviselőinek választása körül, az ifjúság kebelében. A középkori egyetemi élet oly kifejtett autonómiájának csekély maradéka az a jogkör, mely manapság a főiskola ifjúságot saját belügyeinek intézésében megilleti. Ezt is inkább a tradíció tartja már ten és nem valami belső szükség, bár, agilis életre való ifjúság kezében ez a maradék autonomia is nagyon sokat ér az ifjak közt, kivánatos szolidaritás és kollegialitás szempontjából tanulmányaikat és társadalmi természetű viszonyaikat illetőleg. A jogtanuló ifjúság természetes vezére mindig a jogakadémia olvasókörének elnöke, aki mellett a jogakadémia segélyegyesületének elnöke tölt be szintén elég fontos tiszteket. Nem csoda tehát, ha a két egyesület elnökségének betöltése az ifjúság részéről minden év elején oly kiváló érdeklődéssel találkozik. A választás ténye határozza meg, ki legyen az ifjúság vezére, képviselője egy éven keresztül; az dönti el, kiknek elhatározása nyer aktív szerepet a segélypénzek hovatfordításában. A kérdés tehát méltán tart számot az ifjúság érdeklődésére.

Az olvasókör elnökségére két jelöltje van az ifjúságnak:

Pelle János, IV. éves és *Böszörményi László*, III. éves joghallgatók. A segítő-egyesület elnöki tisztségére még nincs jelölt. Az

olvasó kör elnöki állása reprezentacionális voltánál fogva fontosabb az ifjúság szemében, ez magyarázza, hogy itt már a személyek felől megállapodtak. Értesülésünk szerint *Böszörményi László*nak több kilátása van a megválasztásra. Kortesei agilisabbak, már a tollakat is megrendelték: veres toll, zöld levelén *Böszörményi László* neve.

Böszörményi programja felöleli a Mensa Academica fejlesztését, matiné, felolvasások rendezésével a diákasztal tőkájének gyarapítását; továbbá a jogakadémia kebelében már alapszabályilag megalakult zene és dalegyet és tornakör gyakorlati megvalósítását. Tervbe van véve vítaestélyek rendezése, mert remélik, hogy az eddigi közönyt, melyen ez a dicséretes eszme eddig hajótörést szenvedett, sikerül végre megtörni.

Itt említjük meg, hogy a Mensa Academicát már az első félévben felállítják, mikor is a jogakadémia 16 növendéke fog kedvezményes ellátásban részesülni részéről.

TÁVIRATOK.

Kossuth utazása.

Budapest, szept. 7. Karlsbadból jelentik: Kossuth Ferenc kuráját befejezte s ma reggel elutazott Budapestre. A miniszter este Pozsonyba ért, ott tölti az éjszakát s csak holnap délelőtt érkezik meg Budapestre.

Erzsébet királyné szobra.

Budapest, szept. 7. Erzsébet királyné művészi kivitelű szobrát, melyet Ligeti Miklós jeles szobrászunk készített, e hó 29-én leplezik le ünnepélyesen Szegeden.

A kiegyezés.

Funktive a kiegyezés, bank es kvóta között?

Budapest, szept. 7. A kiegyezési tárgyalások e hó 11-én kezdődnek meg újra Bécsben. Wekerle miniszterelnök, Kossuth és Darányi miniszterek, Popovics és Szerényi államtitkárok és szakelődökkel kedden délután utaznak el Bécsbe. A kiegyezési tanácskozás előreláthatólag 4—5 napig fog tartani.

Több bécsi lapban erősen sugalmazott közlemény jelent meg, mely szerint az osztrák kormány a kiegyezés és bank- meg kvótakérdés között junktimot állított fel, melyhez mindvégig állhatatosan ragaszkodott. Az osztrák kormány olyan csonka kiegyezéssel, melyben a bank- és kvótakérdés kielégítően megoldva nincs, nem terjeszt a Reichsrath elé. Évvel szemben arról értesülünk megbízható helyről, hogy igaz ugyan, hogy az osztrák kormány a közös jegybank fentartását és a kvóta arányos felemelését kívánta a kiegyezés létesítése fejében és a junktimot e kérdések közt felállította, de a magyar kormány a junktimot nem fogadta el, hanem ragaszkodott ahhoz az eredeti álláspontjához, hogy a jegybank és kvóta dolga külön és önállóan tárgyalassék. Eleve tudta a magyar kormány, hogy nem kap a magyar parlamentben oly többséget, mely a junktimot elfogadja annál kevésbé, mert a kvóta ügye a parlament dolga és e felől csakis a parlamentek kiküldött bizottságai tárgyalhatnak törvényesen. Ha a ma-

gyár kormány a junktimot elfogadta volna, e ténye következtében a kiegyezés elfogadását is veszélyezteti a magyar parlamentben.

Szilágyi Dezső szobra.

Budapest, szept. 7. Az Apatin közleében fekvő Szilágyi új telepés községben vasárnap leplezik le nagy ünnepséggel Szilágyi Dezső szobrát, akiről a község nevét kapta. A leplezésen a kormány képviselőiben részt vesznek Darányi és Günther miniszterek és Mezőssy államtitkár. A képviselőház nevében Návay Lajos alelnök helyez koszorút a szoborra. Az ünnepségen a megnyitó beszédet Vojnich István alispán, az ünnepi beszédet pedig Mihálovics Endre orsz. képviselő mondja. A község gondozásába Baróczy István főbíró veszi át a szobrot. Az ünnepséget a szobornál a Szózat fejezi be, melyet a zombori kaszinó-egylet dalárdája énekel.

A karintiai hadgyakorlat befejezése.

Klagenfurt, szept. 7. Ma reggel néhány perccel 7 óra után, mielőtt a döntés megtörtént volna, a király lefuvatott a nagygyakorlaton. A király ezután legmelegebb elismerését fejezte ki Ferenc Ferdinánd trónörökösnek a nagygyakorlat kiváló rendezéséért és megdicsérete Jenő kir. herceget és a csapatparancsnokokat. Ezután a király Wallsee-be utazott, ahol délután két óráig maradt. Klagenfurti tartózkodása emlékére a király a klagenfurti jótékony intézetnek nagyszámú adományokat juttatott.

Általános sztrájk

Budapest, szept. 7. Rómából jelentik: Sienában ma az összes munkások felhagytak a munkával. Az általános sztrájk oka a városban uralkodó nagy drágaság.

Marokkó.

London, szept. 7. A fogoly Maclean egy levelében írja. A kazablankai ügyről Rajzalitól hallottam, hogy azt mondotta, hogy a francia hadihajó partra szállott matrózait és katonáit leöldözték és a város gyilkosok kezében van.

Berlin, szept. 7. Abdul Azisz szultán hétfőn v. kedden elindult Rabadba, hogy szembe szálljon Mukey Hafiddal.

NYILTTÉR.

Várady Aladár

ének- és zenetanár

lakik: Korona (Ritoók Zsigmond)-utca 21.
szeptember 15-től: Szent János-utca 28.

Felhívja az érdeklődők szives figyelmét egy teljesen új zongora tanítási módszerre, melynek kapcsán a zongora játék a legrövidebb idő alatt elsajátítható.

Azon felnőttek, kik a könnyebb fajta zenét óhajtják művelni, e módszer mellett egy év alatt meglepő eredményt érhetnek el.

Kossuth Ferenc levele.

Tek. Balázsovich Sándor
gyógyyszerész urnak

S.-Szt.-György.

„Csuzos bántalmaknál az »INDASZESZ« bedörzsölése jó hatásúnak mutatkozott. Kérem legyen szives nekem három üveggel küldeni.»

KOSSUTH FERENCZ.

Számos előkelőségek és orvosok igazolják, hogy a törvényesen védett székelyhavasi

INDASZESZ

gyógyfű sósborszesz

legjobb szernek bizonyult a test és izmok edzésére. Üdit és frissit. Megóvja a testet a hideg káros befolyásától. Massagehoz (gyuró-kenő kura) felette ajánlatos. Leghatásosabb szer csuz, köszvény, rheuma, fejfájás, nátha influenza, tagszagatás és mindenemű meghűlésből eredő bajok ellen. A székely havasi »INDASZESZ« össze nem tévesztendő közönséges sósborszesz készítményekkel, melyek egyszerű szesz kivonatok, holott az »INDASZESZ« székelyhavasi gyógyfüvekből előállított és hatásában felülmúlhatatlan gyógyszer. Egy üveg székelyhavasi »INDASZESZ« fölér 10 üveg közönséges sósborszeszszel.

A törvényesen védett székelyhavasi »INDASZESZ« kapható 2 és 1 koronás üvegekben minden gyógyszerárban, valamint Nagyváradon: TURAI LAJOS köt- és illatszergyárában. 222 1-3

REGÉNYCSARNOK.

A rejtélyes kerékpár.

— Regény. —

Írta: **Daniel András.**

(Franciából.)

23

Regine nem akart apja felett itélteni. Aztán élettapasztalatok híjján, hogy is tudott volna? Ez az asszony-nevet viselő fiatal leány, még mindig azon ártatlan zárdánövendék volt, akit néhány nappal előbb egy apáca kísért a Sacre coeur zárdából az apai házba, ahol menyasszonyi kelengyét készítették elő. A zárdából az oltárhoz ment, a kötelesség kényszere alatt, mely alól kitérni lehetetlennek tetszett előtte, mióta apja így szólt hozzá: »Egyedül te menthetsz meg gyermekem.« Ő feláldozta magát, de a bizalma meghalt. Összezuzódott szívében az első megsemmisített érzés, a gyermeki szeretet volt.

Malboise Regine visszatérve az apai ház fedele alá, nem apjához tért vissza.

A kettős kapu egyik íve alatt ment be.

A ház előtt kert volt. Homokkal behintett négyszög, közepén hársfasorral, melyet két oldalt egyenes vonalú virágágyak szegélyeztek. Ez az ódivatu elrendezés az Ambarés palotáknak bizonyos ósdi jelleget és varázst kölcsönzött.

Regine a perron felé sietett. Gyászruhájának uszálya seprte az utat, melyen egykoron, mint kis leány, játék közben szaladgált. Valami komor kétségbeesés meggátolta őt a gondolkodásban összeszorította a szívét. Itt, ezen a helyen, mely kuszó rózsáival hasonlított egy Watteau féle képhez, ült ő gyakran Hugó cousinjával, gyermekesen csacsogva, vagy pedig később, serdülő korukban — még most is megre meg, ha arra visszagondol — itt élvezték,

hallgatagon, elgondolkozva, együttlétük örömet, boldogságát.

Eltörtült és beljebb hatolt a bokrok közé, melyek között kis halvány rózsák nyiladoztak és leült, mint egykoron, a lugasban.

Annyira elmerült ott álmodozásaiban, hogy sok idő eltelt, anélkül, hogy ő azt észrevette volna és egészen megdöbbsent, mikor a temetőből hazatérő d'Ambarés grótot közeledni látta maga felé. De főleg az zavarta meg őt, hogy a gróf nem volt egyedül; Hugó kísérte őt.

A fiatalember, nyílt tekintetével, komoly elhatározottságával, ami minden szavára rányomta a fényes igazság bélyegét, azonnal mentegetődni kezdett.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határideje.

Budapest, szept. 7.

Buza okt.	50 kilogrammonként	10.66
Rozs okt.	— — — — —	9.10
Zab okt.-re	— — — — —	8.10
Tengeri májusra	— — — — —	6.15
Tengeri jul.	— — — — —	8.31

Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktözsde 1907 szept. 7-én.	
Magyar aranyjáradék 4%	111.20
Magyar koronajáradék 4%	93.20
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	82.30
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	93.—
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	95.50
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcsön	189.—
Tisza szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön	144.—
Oszták járadék papírban	97.25
Oszták járadék ezüstben	98.25
Oszták járadék aranyban	116.—
Oszták korona járadék	97.25
1860. oszt. államsorsjegyek	150.—
Oszták-magyar bankrészvény	18.15
Magyar hitelbank részvény	750.25
Oszták hitelbank intézeti részvény	652.—
Oszták-magyar államvasuti részvény	660.—
20 frankos frankos (Napolendor)	19.12

A szerkesztésért felelős:
Dr. VUOSKICS GYULA.

Vettük a következő értesítést!

Reichard Áruházában

Fő-utcán

megérkeztek a tavaszi és nyári újdonságok a következő cikkek-ből: Préhler, Ita, angol- és olasz kalapok! Obervalder és Ladstáder-féle szalmakalapok. Eredeti Panama-kalapek. Férfi-, női- és gyermek színes cipők. Angol zefir ingek. Elegáns divatmellények.

50

Egyedüli raktár a birneves Engelhardt-féle Carlsbadi cipőkből.

Kitüntetve I. díj és oklevéllel.

Szikszy József

műhangszerész
hegedűkészítő specialista.
NAGYVÁRAD,
Nagy-Sándor-utca 1. szám.

Mindennemű hangszerek készí-
tetnek és javítatnak jutányosan, mű-
vésziesen.

Kitűnő német és olasz hűrok.
Réz és fa fuvó hangszerek,
Gramophon és harmonium javítás.
Ajánlom hangszereimet az összes tan-
intézetek figyelmébe.

Csemege és gyógy-szöllőt

legnemesebb fajokban szállít 5 kilós posta-
ládákban szakszerűen csomagolva **3 ko-
rona 70 fillérért** bérmentve utánvét
mellett

Frankl és Társa
szőlő- és gyümölcs-kivitel VERSEC (Temes-m.)

Vidéki

szülők figyelmébe!

1 esetleg 2 iskolás tanuló tel-
jes ellátást valamint gondos
családi otthont kaphat tisztes-
séges keresztény családnál.
Lakás a város központján.
Cím a kiadóban.

Pénz!

Olcsó

tőketörlesztéses kölcsönt

10—75 évre folyósít, ugyszintén régi
drágább kamatu kölcsönöket kicserél,
convertál a lehető legrövidebb idő alatt.

Házak, szőlők, földbirtokok

örök árban való *adás-vételét* vagy
bérletét a legsikeresebb eredmén-
nyel közvetít.

Földbirtokok parcellázását

sajat költségére elvállalja és finanszírozza.

Faludi Ignác,

olt takarékpénztári titkár,
bankbizományi és hitelforgalmi iroda
Nagyvárad, Mészáros-utca.

27

Telefon szám 424.

Butor kiállítás.

az Első Nagyváradi Műbutor-gyárban
Fő-utca Guttman-házban
Kádár fűszerüzlet mellett

Az egész emeleten teljesen berendezett
szobák, hálószobák keményfából 320 ko-
ronától, ebédlők 380 koronától, salónok
460 koronától.

Zongorák, pénzszekrények és min-
dennemű berendezési tárgyak.

Szigoruan szabott saját gyári árak.

Vidékre kívánatra költségvetést vagy utazómat
teljes mintákkal saját költségemre küldöm.

Szíves megkeresést kér

Büchler Márton, butorgyáros.

Fűzlet és iroda: Fő-utca, Guttman-
ház. Fiók-üzlet: Szent László-tér,
Holdas-templom mellett.

Gyár: Menház-utca 3. Telefon: 421. 626.

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióknak bizonyult háziszert, mely már több
mint 37 év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek
bizonyult közvényűnél, csúznál és meghűléseknel,
bedörzsöléséppen használva.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt
bevásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan üve-
get fogadjunk el, mely a „Horgony” védjegyvel
és a Richter üzégjegyzéssel ellátott dobozba van
csomagolva. Ára üvegekben K—80, K 1.40 és K 2.—
és úgyszólván minden gyógyszerertarban kapható.
Főraktár: Török Jozsef gyógyszeresznél, Budapest.
Dr. Richter gyógyszerertára az „Aranyorszlánhoz”.

Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.
Mindennapi sz. küldés.

Géptanuló leányok

fölvételnek
a Szent-László-nyomdában.

Új zálogház!

Van szerencsénk az érdeklődő közön-
ségnek becses tudomására hozni, hogy
e hó 4 én

Kert-utca 7. szám alatt
hatóságilag engedélyezett

új zálogházat

nyitottunk, ahol arany-, ezüst- és
másnemű tárgyakra legmagasabb előleget
nyújtunk a törvéyesen megszabott ka-
matláb mellett. E téren hosszabb ideig
működtem a Gazdasági és Iparbank
zálogházában, ami biztosítékul szolgálhat
arra, hogy ügyfeleimet a legszolidabbbul
fogom kiszolgálni.

Tisztelettel
KATZ és SPIRA.

Hirdetések

felvételnek
e lap kiadóhivatalában.

Mezey János és Társa

fűszer csemege kereskedése.

Nagyvárad, Szent-László-tér.

A legolcsóbb bevásárlási forrás. Hól mindennemű ujonnan beszerzett fűszer, anyag, csemegeáru és csemege különlegességek, pontosan, becsületesen és szolid árak mellett lesz kiszolgáltatva. Nagy raktár bornyomó zsakokból minden nagyságban. Naponta friss Tea-vaj 1. kilogramos darab 33 krajcár.

Két tanonc felvétetik.

MEZEI JÁNOS és Tsa Nagyvárad Takarékpénztár-épület.
Telefon 249.

MEGJELENT

az első kötet 500 szöveg-
képpel és 60, részben
színes műmelléklettel.

A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA

A TECHNIKA VIVMÁNYAI

című kötet a magyar közön-
ség minden rétegének érdeklő-
désére számíthat. Nem tudá-
kos szakmunka, hanem élvez-
zetes, könnyed olvasmány.

A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRÁ-BÓL,

melyről olvasóinknak már több ízben hirt adtunk, most jelent meg az első kötet. A kötet címe:

A TECHNIKA VIVMÁNYAI

AZ UTOLSÓ SZÁZ ÉVBEN.

SZERKESZTIK: HOLLÓS JÓZSEF ÉS PFEIFER IGNÁC.

Ez a kötet úgy külső megjelenésével, mint tartalmával, stílusának irodalmi, könnyed hangjával egyaránt megfelel mindazoknak a várakozásoknak, melyeket a kiadótársulat a magyar közönségben a **MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA**-ról szóló ismertetéseivel felkeltett.

A könyvet szakemberek írták, de oly könnyen érthető hangon, mintha szabad előadást tartanának a társadalom minden köreiből összesereglett hallgatók előtt, kiknek figyelmét lebilincselik tárgyuk érdekességével, előadásuk könnyedségével és a szemléltetés gazdag eszközeivel.

A TECHNIKA VIVMÁNYAI című munka a magyar társadalom minden rétegének szól. A **gazdát** rávezeti a rendelkezésre álló és még kihasználatlan természeti erők célszerű kihasználására. Szakszerű tájékozást nyújt a gazdasági gépekről és külön nagy fejezetben ismerteti a gazdasági termékek ipari feldolgozását.

A magyar kereskedő szeme előtt ennek a könyvnek az olvasása számos iparág kereskedelmi kihasználásának perspektíváját nyitja meg, különösen a fiatalabb generációnak meg kell ismerkedni ezzel a munkával, mely megismerteti a **bányászat, kohászat, faipar, szövőipar, kémiai nagyipar** stb. stb. hatalmas, milliárdnyi értékű vagyont termelő haladásával. A **tanügy munkásai a MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA**-nak első kötetében

gondolkodásuk és ismereteik gazdagítására kiváló munkát nyernek. A nagyközönség legszélesebb rétegeit, valamint a megfelelő szakmákban működőket pedig közelről érdekli a közlekedés eszközeiről, a **hadászati technika**-ról, az **elektromosság**-ról, **távírást**-ről stb. szóló fejezetek.

A legújabb problémák: **radioaktivitás, drótnélküli távírás, repülőgép** stb. e könyv olvasása útján eleven fogalmakká válnak az olvasó előtt.

A „Műveltség Könyvtára“-nak
ára kötetenkint.... **24 korona.**

Megrendelhető

havi részletfizetésre is

Sebő Imre

könyv- és papirkereskedésében

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

A Technika Vivmányai

című kötet fejezetei és a szerzők nevei:

- Energia: Schimanek Emil.
- Bányászat: Litschauer Lajos.
- Kohászat: Gálocsy Árpád.
- A fémek megmunkálása: Kandó Gyula.
- Motorok és emelőgépek: Kármán Tódor.
- A közlekedés eszközei: Gondos Viktor.
- Pósta: H. Henney Vilmos.
- A fény a tudomány szolgálatában: Karvázy Zsigmond.
- A sokszorosító ipar: Kún Sámuel.
- A technika a hadviselés szolgálatában: M. Müller Hugó.
- Faipar: Gaul Károly.
- Szövő- és fonóipar: Maly Ferenc.
- Papírgyártás: Jalsoviczky Géza.
- A kémia vivmányai: Pfeifer Ignác.
- Gazdasági gépek: V. Markhó Jenő.
- Gazdasági termékek ipari feldolgozása: Kosutány Tamás.
- Elektromosság: K. Lipthay Károly.
- Telegrafia és telefonia: Hollós József.
- Zárószó: Méray-Horváth Károly.

A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRÁNAK

első sorozata a következő könyvekből fog állani:

- I. A Technika Vivmányai
- II. Az Ember
- III. A Világegyetem
- IV. A Föld
- V. Az Élők Világa
- VI. A Társadalom

A második sorozat, hat kötetben, tartalmazni fogja a történelmi, irodalmi és művészeti ismereteket és az első sorozat teljes befejezése után fog megjelenni.

Uj fényképészeti és festészeti műterem
Nagyváradon.

LEMBERT EDE
fényképészeti és
festészeti műterme

mely a modern kor kívánalmainak megfelelően teljesen ujonnan épült Rákóczi-ut 8. szám a. (Fő-u. Győrfi-ház) megnyílt.

Műtermében készít:
Platin képeket
Aquerelleket
Olajfestményeket
és régi képek után új másolatokat.

Elsőrangú kivitel!

Papi ruhák.

Mint néhai Loboika István hírneves volt papi szabónak tanítványa és hosszu ideig segédje bátorodom a nagyságos- és főtisztelendő papság becses figyelmét Kisfűrdő-u. 17. sz. alatti saját házamban megnyitott szabó üzletemre felhívni, ahol mindennemű papi ruháknak színtartó, erős, jó szövettől való elkészítését jutányos árban elvállalom, s miután a szabást egy budapesti szabásztanártól tökéletesen elsajátítottam azoknak szakszerű előállításáról alkalmam lesz minden megrendelőnek meggyőződni. — Vidéki megrendeléshez elég egy minta reverenda beküldése is; kívánatra azonban a helyszínére személyesen is kiutazom.

Becsés pártfogást kér:

VAJNOVSZKY KÁROLY
papi és polgári-szabó.
40 Nagyvárad, Fűrdő utca 17. szám.

Az uri társaság kedvelt pezsgője!
Kapható minden elsőrangú vendéglőben és kávéházban.

Gyönyörű látványosság!
Bejegyzett minta. Törvényesen védve.

A karácsonyfa legszebb dísz,
amelynek egy kereszténycsaládban sem volna szabad hiányoznia az általam javított

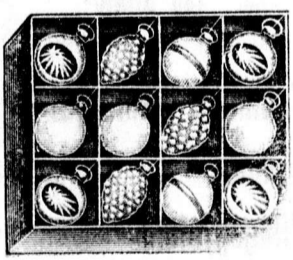
1. sz. ragyogó karácsonyfa angyal-csengő,
teljesen fémből, 6 aranyozott angyallal, 30 cm. magas.
Kifogástalan működésért szavatosság.

A legkisebb és a legnagyobb karácsonyfa is azonnal megerősíthető. Az asztalra helyezve, mint asztali csengő is használható. A meleg kályhára téve, gyertyaláng nélkül is működik. A három gyertya melege a szerkezet lendítő kerekét mozgásba hozza és ez által a rajta alkalmazott javított acélpálcák a három harangra ütve, kellemes, ezüstös harangszót hallatnak, áhítatos karácsonyi hangulatba ringatva ifjut és aggot egyaránt. Ára csomagolás és használati utasítással darabonként **K. 1.50.**

3 drb K 4.25	9 drb K 12.—
4 > > 5.50	12 > > 15.—
6 > > 8.—	24 > > 29.—
36 drb K 43.50	
50 > > 58.—	
100 > > 112.—	

2. sz. Ugyanaz a karácsonyfa-Angyal-csengő legegységesebb, legfinomabb nikkelezett kivitelben, csavart haranglábakkal, 3 ragyogóan fénylő ezüst Lametta-virággal, mely virágok a gyertyák meggyújtása után csodaszép fény sugarakat lövelnek szerteszéjjel. Ára kartonban, használati utasítással darabonként **K. 2.**

3 drb K 5.50	9 drb K 15.50	36 drb K 57.50
4 > > 7.25	12 > > 20.25	50 > > 77.50
6 > > 10.50	24 > > 39.50	100 > > 150.—

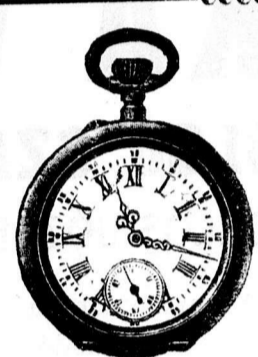
Legújabb Üveg-karácsonyfadísz

12 drb válogatva, gondosan kartonba csomagolva, a tárgyak nagysága és kivitele szerint K — 40. — 60 — 70 — 80, 1. — 1.20, 1.50, 2.—, 6 drb. Kartonban a tárgyak nagysága és kivitele szerint K — 75 — 90, 1. — 1.20, Lametta (Angyalhaj) ezüst vagy arany, borítékonként K — 10. Dió-drot 100 drb K — 20. Üveg-golyó láncok 1, 1/2, 2-2 m. hossza golyók nagysága szerint K — 90 — 95, 1.20, 1.40. Karácsonyfa-gyertyácska, 24 db kartonban K — 50 nagyobb 15 drb kartonban K — 58. Gyertyatartó tucatja K — K — 50.

Karácsonyi jutalom. Mindazon t. vevőim, akik szeptember 1-től november 30-ig terjedő időben levélbelileg legalább K 40.— értékűt egyszerre rendel, karácsonyi ingyenjutalmul egy 4343. sz. Riadó ébresztő órát éjjel világító számlappal és egy 1908. évre szóló naptárt ingyen kapnak hozzám csomagolva. Becserelés megengedve vagy a pénz vissza, tehát kockázat kizárva.

Szétküldés utánvétellel vagy a pénz előzetes beküldése mellett. A rend lés legelőnyösebben a postautalvány szelvényén eszközölhető. A rendelő levélben vagy rendelő lapon azonban feltétlenül megjegyzendő, hogy utánvételes szállítást kíván-e a rendelő, vagy pedig a rendelés összege postautalvánnyal elküldetett-e? Minden rendelőnek érdekében áll rendelését a lehetőség szerint december 15-ike előtt beküldeni, mert tpsasztalat szerint a postán dec. 15-ike után az óriási torlódás következtében a szállítás nem eszközölhető oly gyorsan, mint rendes forgalom mellett. A megrendeléseket idejekorán intézzük az

Első óragyárhoz Konrad János cs. és kir. udvari szállító. Brnk 2028. sz. (Csehország.) Kérje több mint 3000 ábrát tartalmazó főárjegyzékemet, amely bárkinek azonnal ingyen és bérmentve megküldeték.

5 korona

egy valódi svájci Roskopf-rendszerű szabad. horgony remontoir óra masszív, szolid rugóvédővel. Svájci horgonymű valódi ólomvédjeggyel ellátott nikkeltokban, sarnirfedéllel, kerekded kávéval, 36 óráig jár (nem 12 óráig járó óra) diszes és aranyozott mintákkal, legpontosabban szabályozva, 3 évi kezességgel, darabja K 5.—, 3 drb K 14.—. Percmutatóval K 6.—, 3 drb K 17.—.

Dus választék főárjegyzékemben.

7223. sz. Pénztárca egy darab világosbarna szattyánbőrbeli, aprópénztárcával, 4 retesszel, rugós belsőkávéval, nikkelzárral 9 cm. hosszú, 6 cm. széles K 1.50.

7202. sz. Olcsó, jó pénztárca egy drb. erős, sima bőrből készitve elsőrendű marhabőrccsattal, 4 retesszel, papírpénztárcával, 3 zárral, 9 cm. hosszú, 6 cm. széles K 1.35.

Jobb pénztárcák:
K. 1.85, 2.10, 2.80, 3.10, 3.50, 3.80, 4.20 és feljebb.

Tessék árjegyzékét kérni!

Értesítés.

Ar frt

Egy duplafedelű valódi schweici (perfekta) tula ezüst óra 19.—

Egy duplafedelű omega óra 13.50

Egy duplafedelű ezüst óra pontosan regulázva 5.75

Egy valódi tula ezüst óra anker szerkezettel 7.—, cylinder szerkezettel 6.50

Egy jó erős nikkel óra 1.80

Egy jó duplafedelű nikkel óra 2.50

Egy legjobb minőségű ébresztő óra 1.80

Egy inga óra ütő szerkezettel 9.—

Egy ütő inga óra kisebb minőség 5.—

Egy iroda óra 3.—

Egy fali óra 2.50

Ékszerek bámulatos olcsó árban kaphatók:

FERDERBER TESIVÉREK
Színház-utca, 4. (Adorján-ház.)
Kossuth-utca, -Kháptalanáz.) 71
Bihar-kávéházzal szemben.

Uj üzlet! Uj üzlet!

Lukács Nándor butor-raktára

műasztalos-, kárpitos- és díszítő műhelye Nagyvárad, Fő utca 8. sz. Széchenyi szállóval szemben.

Állandó raktár: háló, ebédlő uri szoba és szalon berendezések, mindennemű modern stíl szerint. Vas, réz és hajlított fa butorok reudkivül nagy választékban.

Pontos kiszolgálás. Olcsó árak. Kívánatra rajzok és költségvetések ingyen.

Vegyél!

Vegyünk

Moskovits
cipőt.

Kossuth-utca 5.

Nagyvárad, kereskedelmi és iparkamara.

3039—1907. szám.

Értesítés.

A kereskedelemügyi m. kir. Miniszter ur a nasile dolni miholjáci állami közutnak Verőc vármegye területére eső 60—61 km. szakaszán Porec községben ujjáépítendő Karasica-híd alépitményei és vasfelszerkezeti munkálatainak biztosítására pályázatot hirdet.

Pályázati határidő: 1907. szeptember hó 21.

Ezen tárgyalás alapjául szolgáló szerződési minta, valamint az általános és részletes feltételek a nevezett miniszterium I. C. ügyosztályában (II. Albrecht-ut 1. földszint) a hivatalos órákban megtekinthetők.

Nagyvárad, 1907. szeptember hó 6.

3038—1907. szám.

Értesítés.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur a komárom-kálna-garamberzencei állami közutnak Nyitra vármegye területén eső 48—49 km. s-án ujjáépítendő Cétényke-híd alépitményei és ezzel kapcsolatos vasfelszerkezeti munkálatainak biztosítására pályázatot hirdet.

Pályázati határidő: 1907. szeptember hó 26.

A versenytárgyalás alapjául szolgáló szerződés minta továbbá részlettervek és általános stb. feltételek a nevezett miniszterium I. C. ügyosztályában (II. ker. Albrecht-ut földszint) a rendes hivatalos órákban megtekinthetők.

Nagyvárad, 1907. szeptember hó 6.

A nagyvárad, kereskedelmi és iparkamara

Huzella Gyula,

Dr Sarkadi Lajos,

kir. keresk. tan., elnök.

titkár.

!! Kiadó !!

Nagy Sándor-utca 8. sz. alatt

két udvari szoba

butorral, vagy anélkül

azonnal kiadó.

Vérszegényeknek

idegeseknek, sápkórosoknak, neurastheniásoknak, női bajokban szenvedőknek páratlan hatású gyógyfürdő

Radna-Borberek

vasas fürdő

Besztercze-Naszód vármegyében.

Klimatikus hely, őstenyő környezet, subalpin klíma. Hideg és meleg fürdők.

Vasas és szénsavas források.

Felvilágosítással szolgál: a fürdőbérlet, Besztercén, Mihály-utca 18., június 15-től Radna-Borbereken.

61

Dr. Rácz Ödön

Sanatoriuma és

vizgyógyintézete

(ezelőtt Politzer-féle)

Nagyvárad, Szilágyi-Dezső-utca, 7. szám.

Telefon 693

Bejáró és bennlakó betegeknek egész éven át nyitva. (Fertőző és elmebeteg kivételével.) Vizgyógyászati, villanygyógyászati, villanyfürdők, szénsavas-törpefenyő. Ásványfürdők, forró légtelítés, gőz szekrény, póstyéni iszapkúra. Inhalatiók. Vibrációs masszázs, Soványító és hizó kúra.

Javalva: Idegesség, kimerültség minden neme, gyomor-, bél-, szív-, tüdő és légzőszervek bántalmi, izületi-, izom-, ideg csúznál kitűnő gyógyeredmények.

Állandó orvosi felügyelet.

Olcsó árak. Pensio (lakás és ellátás) naponta 3-5-7 korona.

Prospektus és felvilágosítással szívesen szolgál

Dr Rácz Ödön,

az intézet tulajdonosa és vezetője.

130

Nagyvárad, középiskolai Internátus.

Nagyváradon, a Tisza Kálmán-téri Elek-féle házban (9. sz.) folyó évi szeptember hó 1-én

gimnáziumi, réáliskolai, felső kereskedelmi és polgári iskolai tanulók részére

az internátusban a második évfolyam nyílik meg.

Egyenkénti tanítás nevelő tanárok vezetése és ellenőrzése mellett. Szigorú korrepetálás és naponkénti kihallgatás a feladott leckékből.

Az intézet a város legegészségesebb helyén fekszik, közel a tanintézetekhez.

Bő tájékoztatást kívánatra ingyen küld az intézet tulajdonosa és vezetője, a kivel értekezhetni lehet naponként 9-től 12-ig.

Nagyvárad, 1907. június 14.

Dénes Pál,
intézettulajdonos és igazgató.

Iskola cipők **Csak jó minőségben**

igen olcsó árak mellett
KIZÁRÓLAG

Aranyi Albert

cipőáruházában szerezhetők be.

Telefon 512. NAGYVÁRAD, Fő-utca. Telefon 512.

A jövő tanévre szükséges

összes

tan**köny****vek**

valamint mindennemű

tan- és írószerek

kaphatók

Sebő Imre

könyv- és papirkereskedésében

Rákóczi-ut, Oláry-ház.